

Η συμβολή τῆς Ἐκκλησίας στὴν πνευματικὴ ἀφύπνιση τῶν
Βορείων Σποράδων τὸν 18^ο αἰ.

Αναφερόμενος ὁ Φίλιππος Ἰωάννου στὸν Διδάσκαλο τοῦ Γένους Γρηγόριο Κωνσταντᾶ, σημείωνε μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς: «Ἡ εὐγνωμοσύνη ἀπαιτεῖ νὰ μνημονεύσωμεν τῶν ἀρχαιοτέρων Διδασκάλων τοῦ γένους ἡμῶν καὶ ὠφέλιμον εἶναι νὰ προτιθῆται ἡ ἀρετὴ ἐκείνων καὶ ὁ πρὸς πρὸς φωτισμὸν τῶν ὁμογενῶν των ζῆλος...» Καὶ πράγματι

ἔτσι πρέπει νὰ γίνεται. Νὰ μνημονεύουμε «τῶν ἡγουμένων ἡμῶν» (Εβρ. 13, 7), ἀφοῦ μέσα σ' αὐτούς συμπεριλαμβάνονται καὶ οἱ Διδάσκαλοί μας.

Ὡστόσο, αὐτὸ ποῦ ὀφείλουμε νὰ θυμίσουμε εἶναι καὶ τὸ ποιὸς ὑπῆρξε ὁ κινητήριος μοχλός, ἔτσι ὥστε νὰ ὑπάρχει Πνευματικὴ κίνηση σὲ χρόνους καὶ καιροὺς σκοτεινοὺς, ὅπως ἦταν οἱ χρόνοι τῆς Ὀθωμανικῆς κυριαρχίας στὸ Νέο Ἑλληνισμὸ. Κι ἡ Ἱστορία ἀπέδειξε περὶ τῶν ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἦταν ἡ τροφὸς τοῦ Γένους κατὰ τοὺς χρόνους

ἐκείνους. Ὅπως καὶ στὴν περίπτωση τῶν νησιῶν τῶν Βορείων Σποράδων, ιδιαίτερα δὲ στὴ νῆσο Σκόπελο, τὴν ἔδρα τῆς Ἐπισκοπῆς καὶ τοῦ μεγαλύτερου νησιοῦ τοῦ ὡς ἄνω συμπλέγματος. Γιατὶ μέχρι τὸ 1724 ποῦ ἰδρύεται στὴ Χώρα τῆς Σκοπέλου ἡ Σχολὴ Ἑλληνικῶν Γραμμάτων τὴν ὁποία καὶ ἐπωνόμασαν σὲ Ἀκαδημία, καμμία πνευματικὴ κίνηση δὲν διαφαίνεται στὰ νησιά αὐτά, ἐκτὸς τῶν στοιχειῶν γραμμάτων ποῦ δίδασκαν στὰ παιδιὰ

οί ιερείς και οί περίπου έγγραμματοί μοναχοί. Καί πιστοποιεῖται αὐτὸ ἀπὸ τὰ λεγόμενα δοκίμια τοῦ κονδυλίου τὰ ὁποῖα μέχρι σήμερα σώζονται σὲ παράφυλλα ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων (Μηναίων, Παρακλητικῆς κ.λ.π.).

Τὸ 1724 λοιπὸν μὲ τὴ συνδρομὴ τοῦ λογίου Ἱεράρχου πρ. Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης Νεοφύτου Μαυρομάτη, ἀπὸ τὴν Ἀντίπαρο, ἰδρύεται Σχολὴ στὴ Χώρα τῆς Σκοπέλου μὲ δασκάλους τὸν ὄσιο Ἱερόθεο τὸν Ἰβηρίτη καὶ τὸν παπα-Μελέτιον Ἰβηρίτη ἐπίσης.

Γιὰ τὴν ἴδρυση τῆς Σχολῆς ζωηρὸ ἐνδιαφέρον ἔδειξαν τόσο ὁ τότε Ἐπίσκοπος Σκιάθου καὶ Σκοπέλου Κλήμης, «ἐπινεύσει τοῦ Κλήμεντος ἐπισκόπου Σκιάθου καὶ Σκοπέλου», θὰ γράψῃ ὁ πολὺς Γεδεών, ὅσο καὶ ὁ πολὺς ΧατζηΣτεφανῆς Δαπόντε, πατέρας τοῦ μεγάλου λογίου τοῦ 18^{ου} αἰ Καισαρίου Δαπόντε.

Ὁ ΧατζηΣτεφανῆς ἐκτὸς τοῦ τίτλου τοῦ προύχοντος καὶ τοῦ Κόνσολου τῆς Ἀγγλίας ποὺ ἔφερε, ὑπῆρξε κτήτωρ τῆς Μονῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ στὴ Σκοπέλο, τὴν ὁποῖα καὶ ἀνακαίνισε διότι σώθηκε ἀπὸ θαῦμα τῆς Παναγίας.

Τὸ 1724 λοιπὸν, θὰ ἔλθε στὴ Σκόπελο, ὅπου καὶ θὰ διδάξῃ ὁ ὄσιος Ἱερόθεος ὁ Ἰβηρίτης μαζί μὲ τὸν ἱεροδιάκονο Μελέτιο Ἰβηρίτη, ἐπίσης διδάσκαλο.

Ἡ Σχολὴ στὴν ὁποῖα ἔμελλε νὰ διδάξουν οἱ προαναφερόμενοι ἦταν «τῶν ἐγκυκλίων καὶ φιλοσοφικῶν μαθημάτων» καὶ ἡ ἀκτινοβολία τῆς ὑπῆρξε τέτοια, ὥστε νὰ ἐπονομασθεῖ Ἀκαδημία. Ἡ προσωνυμία Ἀκαδημία, ποὺ ἔδωσε στὴ Σχολὴ ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας Σίλβεστρος, στὴν ἀπὸ 3 Μαΐου 1725 ἐπιστολὴ του πρὸς τὸν πρῶην Ἄρτης, μπορεῖ μὲν νὰ φαίνεται ὑπερβολικὴ, ὡστόσο δείχνει τὸ σημαντικὸ τῆς ἰδρύσεώς της, ποὺ ὠφέλησε ὄχι μόνο τὴ Σκόπελο, ἀλλὰ καὶ τὴν γύρω περιοχὴ. Σὲ ἐπιστολὴ του δὲ πρὸς τὸν πρ. Ἄρτης ὁ Ἱερόθεος τὸ 1731 γράφει μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς: «...Ἐρχονται καὶ ἀπὸ ἄλλους τόπους καὶ ἱερωμένοι καὶ ἐπιδίδει ἡ σχολὴ καὶ

αὐξάνει». Ἔτσι, ἡ προσωνυμία Ἀκαδημία πού ἔδωσε στή Σχολή ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας Σίλβεστρος, μπορεῖ μὲν νὰ φαίνεται ὑπερβολική, ὡστόσο δείχνει τὸ σημαντικό τῆς ιδρύσεώς της, πού ὠφέλησε ὄχι μόνο τὴ Σκόπελο, ἀλλὰ καὶ τὴν γύρω περιοχή.

Μεταξὺ τῶν μαθητῶν τῆς Σχολῆς συμπεριλαμβάνεται καὶ ὁ πολὺς Κωνσταντῖνος Δαποντες, ὁ μετέπειτα γνωστός μας μοναχὸς Καισάριος.

Τὸ 1736 πού ἀναχωρεῖ ὁ ὄσιος Ἱερόθεος γιὰ τὴν ἐρημόνησο Γιούρα, γιὰ ἄσκηση καὶ προσευχή, ἡ Σχολή συνεχίζει τὸ ἔργο της μὲ τὸν Μελέτιο ὡς διδάσκαλο. Εἶναι δὲ ἡ πρώτη, ἀπ' ὅσα γνωρίζουμε, προσπάθεια πού ἔγινε τὰ χρόνια ἐκεῖνα στὰ νησιά τῶν Βορείων Σποράδων γιὰ τὴν Παιδεία τῶν ὑποδούλων. Τὸ σημαντικότερο δὲ ὅλων εἶναι, πὼς ἡ Παιδεία τῶν Βορείων Σποράδων στεφανώνεται ἀπὸ τὴν παρουσία καὶ τὴν προστασία ἐνὸς Ἁγίου, ὁ ὁποῖος, παράλληλα μὲ τὸ διδακτικὸ του ἔργο, ἐπιτελοῦσε καὶ τὸ ἔργο τῆς ἐπιμελείας τῶν ψυχῶν.

Πρωτοπρεσβύτερος Κωνσταντῖνος Ν. Καλλιανός